

rabiosi canis exusto, & similibus; exceptis.

S C O R B U T U S.

1148. **S**corbutus septentrionalis maris arcticis frequentissimus morbus, plurimorum aliorum causa, neque recens, neque Veteribus praetervisus, licet haud adeo accurate descriptus, defectu longarum navigationum, & peregrinationum in plagas telluris frigidissimas.

1149. Hic, quum variatis admodum symptomatibus saepe fallat, melius non cognoscetur, quam, si tota ejus historia praemissa, deinde demum de ejus natura constituatur.

1150. Invenitur apud Britannos, Batavos, Suecos, Danos, Norvegos, Germanos septentrionales, seu inferiores; attingit adeoque Boreales populos. & frigidiori sub climate viventes; atque inter hos maxime infestat vicinos mari, locis marina aqua submersis, lacubus, paludibus, glebae spongiosae pingui, solo depresso inter aggeres exaltatos, aquam coercentes, sito; inprimis saevit in otiosos, hyemali tempore in locis lapidibus instratis & extructis frigidis, in nautas salis, sumo duratis carnibus, pane biscocto,
aqua

aqua putrida, verminosaque utentes mari, terrave; item quos aves aquaticae, pisces salsamentarii, ad ventos, fumosve indurati, caro bubula, suillave fumo & sale condita nimis delectat, vel farinacea non fermentata, pisa, fabae, caseus salitus, acer, antiquus; hos qui Melancholiae, Maniae, labi hypochondriacae, hystericae, morbis lentis obnoxii vivunt, maximeque qui nimio Cortice Peruviano fuerunt usi.

1151. Dum vero hos aggreditur, his fere phaenomenis incedit, augetur, maturatur:

1. Pigritia insolita, torpor, sedendi & decumendi amor, lassitudo spontanea toto corpore, gravitas ejusdem, musculorum omnium dolor quasi a nimia fatigatione, maxime in cruribus lumbisque, ambulandi imprimisque per acclive vel declive summa difficultas; mane a somno evigilanti sensus omnium artuum & musculorum quasi fatigatorum & contusorum.

2. Difficilis, anhelosa, ad motus vel parvos fere deficiens respiratio; crurum tumor accedens, recedensque, horum prae gravitate immobilitas; maculae rubrae, fuscae, flavae, violaceae; faciei color pallido-fuscus; Oris foetor incipiens; Gingivae tumentes, dolentes,

T 4

calidae,

calidae, prurientes, ad minimam pressionem evomentes cruorem; dentium ob retractas gingivas denudatio, & mobilitas; dolores varii, vagi, per omnes externas, internasque corporis partes mira producentes tormina, Pleuritica, Stomachica, Iliaca, Colica, Nephritica, Cystica, Hepatica, Lienaria &c. Haemorrhagiae variae, sed leviores.

3. Gingivarum putredo foetens cadaver, harum inflammatio sanguinem stillans, gangraena; dentium vacillatio, flavedo, nigrigudo, caries; Varicofi annuli ad raninas venas; Haemorrhagiae saepe lethales, ex ipsa cute externa, non appa-
rente vulnere, ex labiis, gingivis, ore, naribus, pulmonibus, stomacho, hepate, liene, pancreate, intestinis, utero, renibus &c. Ulcera pessima, obstinata, nulli applicato cedentia, facile gangraenosa, ubique, maxime in cruribus, vagantia, cum diuturno foetore; Scabies, Crustae, sicca & lenis Elephantiasis; sanguis venis eductus, in fibrosa parte ater, grumofus, crassus, & tamen solutus, in parte serosa salsus, acer, mucosus flavo viridi in superficie scattens; dolores summi erodentes, lancinantes, cito trajicientes, noctu ingravescentes per omnes artus, juncturas, ossa,

ossa, viscera; maculae lividae.

4. Febres variae, calidae, malignae, intermittentes omni modo, vagae, periodicae, continuae, ἀρεσφίαν inducentes; vomitus; diarrhoeae; dysenteriae; stranguriae saevae; lipothymiae; anxietates saepe subito lethales; Hydrops; Tabes; Convulsio; Tremor; Paralyfis; Contractura; Maculae nigrae; Vomitus, & Secessus sanguinis: Hepatis, Lienis, Pancreatis, Meseraei putredo & consumptio; Contagium celere.

1152. Ex quibus liquet, hujus morbi naturam & effectus non difficulter elici ab his, qui praedicta expendunt.

1153. Et causam ejus proximam esse eam sanguinis indolem, qua & crassitie simul in una, & tenuitate acri salsa, alcalica, vel acida in altera parte peccat: quae in primis accurate investiganda & distinguenda sunt.

1154. Et ex his per historiam morbi (1151.) cognitis, omnia ejus morbi phaenomena, utut mira, facile deduci posse.

1155. Quod ipsum clarius docent regulae, quas curatio morbi prospero, vel sinistro eventu comprobavit; quarum praecipuae hae sunt.

1156. In hoc morbo crassum est reddendum tenue; stagnans mobile; cohaerens fluidum.

T 5

1157.

1157. Item nimis tenue cogendum; acre leniendum, in genere, in specie.

1158. Et in correctione unius (1156.) semper respiciendum ad naturam alterius (1157.), unde summae artis opus tentare hunc morbum cum successu.

1159. Acris evacuantes semper hunc morbum exasperant, & saepe reddunt incurabilem.

1160. Hinc α . incipiendum in specie (1151. No. 1.) prima a leni, attenuante, deobstruente purgativo, parca dosi saepe iterata. β pergendum in attenuantibus, & digerentibus dictis. γ . desinendum in specificis lenioribus, diu continuatis, in forma quacunque. δ . interim sex res non naturales ita ordinandae, ut sint contrariae causis (1150.).

1161. Ad secundum gradum (1151. No. 2. (conferent eadem, quae in priori, (1160. α . β . γ . δ .) Tum usus Scorbuticorum acriorum paulo, forma succi expressi, conservae, spiritus, sal. vol., Vini, Cerevisiaeve Medicatae; Balnea itidem externa & pediluvia ex antiscorbuticis; frictiones calidae, siccae, cum specificis liquidis; saepe venae sectio conducet, ut pars acris liquidi tollatur, erosio in vaia nimis distenta minuatur, revulsio procuretur, via paretur medicamentis applicandis.

1162.

1162. Prout vero tenuitas acris, calor ingens, metus Haemorrhagiae, majora; vel crassities, inertia, frigus, vasorum pallor, majora; utendum specificis modice adstringentibus, frigidiusculis, vel calidis, acribusve.

1163. Ad vitia autem oris in hac specie emendanda oportet uti his, quae antiphlogistica, antiscorbutica, & simul huic illive scorbuti speciei appropriata sunt.

1164. Ad speciem tertiam (1151. No. 3.) valent omnia praedicta, nisi quod utendum sit maxima copia liquidorum lenium, facile meabilium, Antisepticorum, Antiscorbuticorum, cum leni promotione sudoris, urinae, faecis alvinae, diu continuata.

1165. Ad quartam vero speciem rara medela; varianda medendi methodus pro varietate symptomatum; aliquando mercurialia profunt; ut & praescripta (1164.).

Ex quibus omnibus (1148. ad 1166.) rite consideratis, & cum phaenomenis morbi, & cadaverum incisorum, collatis constat, in curatione felici hujus morbi id agendum maxime, ut indagetur indoles vitiosi humoris & singularis acrimoniae, quae praedominans peccat: quumque illa acrimonia sit salina muriatica, acida austera, alcalina foetens, rancida oleosa; atque de
his

his singulis, & universis saepe actum fit, ordinatio mali curatio habebitur; & liquet, cur serum lactis, lac ebutyratum, aquae medicatae, toties desperata hujus morbi mala sanaverint? & quae? Cur acidi succi horaei maturi pomorum aurantium, citriorum, limoniorum, granatorum, acetosae, acetosellae, acetum, vini rhenani, mosellani, toties specifica huic morbo, & quando? Cur adstringentia austerata, ut Rheum, Lapathum, Tamariscus, Capparis, vinum austerum nigrum, rubrumve, ut & chalybs, adeo saepe bona? & ubi? Cur acerrima aromata, Cochlearia, Lepidium, Nasturtia, Arum, Raphani, Piper, Zingiber, sempervivum minus acre, sales alcalini volatiles, fixi, oleosi, aromatici, saponacei, iterum saepe sola prosint? Cur, quod uni scorbutico salutare, id exitiale idem alteri fiat? Cur ergo non nomini hujus mali studendum sit, sed ejus tantum singulari, ac si alius foret morbus, genio.

C A C H E X I A.

1166. Cachexiae nomine intelligi solet ea dispositio Corporis, quae nutritionem ejus depravat per totum illius habitum simul.

1167.